

3. Programma Landelijk gebied, natuur en landbouw

Inleiding en ontwikkelingen

Het landelijk gebied herbergt een krachtige en dynamische agrarische keten. De landbouw is niet alleen belangrijk voor de regionale economie, maar ook als drager van het Zeeuwse landschap. Het produceren van kwalitatief hoogwaardig (en veilig) voedsel staat centraal. Ook wordt genoten van de zeer gewaardeerde natuurlijke omgeving en de waardevolle natuurgebieden die, soms complementair en soms verweven met de landbouw, mededragers zijn van een vitaal platteland. De staat waarin natuur en landbouw verkeren zijn daarmee cruciaal voor de vitaliteit van Zeeland.

Natuur is een kerntaak van de Provincie. Het gaat dan om alle facetten van het natuurbeleid: - ontwikkeling, -beheer, -bescherming, -herstel, verbreding en -beleving. De ambities en richting van het natuurbeleid liggen vast in de door Provinciale Staten vastgestelde Natuurvisie 2017-2022. Tevens zijn voor de onderdelen soortenbescherming/-beleid, faunabeleid en gebiedsbescherming meer op detailniveau de kaders door Provinciale Staten bepaald via de beleidsnota Natuurwetgeving. Zowel uit de Natuurvisie als uit de Beleidsnota Natuurwetgeving volgen een aantal concrete actiepunten voor 2020 en verder. Tegelijkertijd is onderkend dat met alleen het aanleggen van de restantopgave van natuur en goed natuurbeheer en -herstel de doelen op het gebied van biodiversiteit onvoldoende worden bediend. Een opgave die we voor het landelijk gebied verder invullen door in te zetten op het ondersteunen van de transitie naar een meer (zowel economisch als ecologisch) volhoudbare landbouw. In uw Staten zijn hierover ook moties aangenomen die dit ondersteunen.

Het realiseren van een transitie naar een meer volhoudbare landbouw wordt noodzakelijk geacht omdat de sector steeds vaker tegen grenzen aanloopt. Tekorten aan zoet water, wateroverlast, achteruitgang van de bodemvruchtbaarheid en bodembiodiversiteit, afname van waterkwaliteit, achteruitgang van biodiversiteit, toename uitstoot van stikstof, fosfaat, etc. zijn de (on)zichtbare bijkomstigheden die in de landbouw leven. Tegelijkertijd is de (productie)druk op de landbouw groot en zijn de eisen vanuit de keten fors, terwijl het inkomen van de boer door hogere kosten steeds meer onder druk komt te staan. Het bevorderen van kringlopen en in het verlengde daarvan het verhogen van de grondstoffenefficiëntie zijn opgaven die hier een bijdrage aan dienen te leveren.

Binnen het programma wordt daarbij uitwerking gegeven aan de vertaling van landelijk beleid naar de regio. Concreet heeft dit betrekking op de doelstellingen van de Landbouwvisie en het Klimaatakkoord voor de tafel Landbouw en Landgebruik. Ook vindt uitwerking van de Bossenstrategie van de Minister van LNV plaats.

Zowel de transitieopgave naar een volhoudbare landbouw als de doelstellingen biodiversiteit pakken we gezamenlijk als natuur en landbouw binnen dit programma op. Dit doen we niet alleen maar in overleg met o.a. de landbouwsector, natuurorganisaties en ondernemers. Belangrijke speerpunten zijn in ieder geval het verbeteren van de bodemvruchtbaarheid, de beschikbaarheid van voldoende zoet water en het versterken van de landschappelijke diversiteit (en in verlengde daarvan de biodiversiteit). Daarbij zullen nadrukkelijk de relaties en verbanden gezocht worden met o.a. het (agrarisch) natuurbeheer, maar ook met de andere opgaves zoals de klimaatopgave en de voedselagenda. De provinciale groundbank en het bijbehorende kavelruilinstrumentarium worden ingezet ter ondersteuning van het beoogde veranderproces. Waar mogelijk wordt daarbij aangehaakt op ontwikkelingen op Nationaal (landbouwvisie Rijk, IBP-aanpak Vitaal platteland) en Europees niveau (bijv. het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid).

Speerpunten

- In vervolg op de PAS met diverse ministeries, gemeenten, waterschappen en andere Provincies inzetten op een lange termijn beleidsaanpak van 'vervuilende stoffen';
- Ondersteunen initiatieven die bijdragen aan de transitie naar een volhoudbare of meer natuurinclusieve landbouw: met name het verbeteren bodemvruchtbaarheid, zoet water beschikbaarheid, landschappelijke diversiteit (biodiversiteit);
- Het vormgeven van een Zeeuwse kringloopagenda met in het bijzonder aandacht voor eiwittransitie;
- Ondersteunen initiatieven die bijdragen aan het versterken van de positie van de boer in de voedselketen;
- Bij voldoende vraag vanuit de markt het ondersteunen van initiatieven ter versterking van de biologische sector;

- Ondersteunen van kennisontwikkeling, onderwijs en innovatie in de agrarische sector;
- Voortzetten van pilots op vrijwillige basis zoals bufferzones rondom Natura2000 gebieden, akkervogelgebieden en invulling geven aan aangenomen moties voor biodiversiteit in het landelijk gebied;
- Afronden Passende Beoordelingen voor snijden zeegroente, rapen scheldieren, evenementen en vliegbewegingen zoals afgesproken bij de totstandkoming van de beleidsnota Natuurwetgeving;
- Implementeren stimuleringsregeling voor innovatieve projecten om wildschade aan gewassen te voorkomen zoals afgesproken bij de totstandkoming van de beleidsnota Natuurwetgeving;
- Actief oppakken exotenbestrijding zoals afgesproken bij de totstandkoming van de beleidsnota Natuurwetgeving;
- Voortzetten uitvoeren pilot pro-actieve soortenbescherming waarbij voorafgaand aan ontwikkelingen mitigerende maatregelen worden genomen zodat hindernissen op voorhand worden weggenomen, voortvloeiend uit de Natuurvisie;
- Vaststellen Natura 2000 beheerplan voor de Manteling van Walcheren en het Natura 2000 beheerplan voor de Kop van Schouwen;
- Binnen de restant opgave van het Natuurnetwerk Zeeland kijken in hoeverre kansen bestaan voor bos en binnen de bestaande natuur kijken naar mogelijkheden voor omvormen van ambitietypen naar bos.
- Samen met externe partijen een bosaanpak bij compensatie ontwikkelen.

Beleidskader

- Natuurvisie Zeeland 2017-2022
- Natuurbeheerplan Zeeland
- Beheerplannen Natura2000
- Nota toegankelijkheid natuurgebieden (Natuurlijk genieten in Zeeland) 2010
- Beleidsnota Natuurwetgeving
- Omgevingsplan Zeeland
- Omgevingsverordening
- Economische Agenda
- Nota Grondbeleid
- Provinciaal Monitoring- en beoordelingsplan Natuur 2016-2021
- Beheerplannen Natura2000: Yerseke en Kapelse Moer 2018-2024
- Beheerplannen Natura2000: Canisvliet, Groote Gat en Vogelkreek 2017 - 2023
- Beheerplannen Natura2000: Zwin en kievittepolder 2017-2023

Reguliere taken

- Verstrekken subsidies voor natuurbeheer;
- Subsidieverlening aan Collectief Poldernatuur, die vergoedingen aan agrariërs uitkeert;
- Subsidieverlening aan de Faunabeheer Eenheid, die het Faunabeheerplan opstelt;
- Het (mede)opstellen van Natura 2000 beheerplannen;
- Vergunningverlening in het kader van wet Natuurbescherming voor gebiedsbescherming en soortenbescherming;

- Uitvoering van herstel- en instandhoudingsmaatregelen (o.a. PAS) in bestaande Natura 2000 gebieden en het Natuurnetwerk Zeeland;
- Subsidie verstrekken aan IVN, Nationaal Park Oosterschelde, Stichting Het Zeeuwse Landschap, Stichting Landschapsbeheer Zeeland en Terra Maris;
- Uitvoeren taak zelfrealisatie, verwerving en vervreemding van gronden en tijdelijk beheer van gronden in combinatie met landbouwkundige structuurverbetering;
- Monitoring en beoordeling van natuurkwaliteit;
- Rapportage aan de Staatssecretaris, de Tweede Kamer en Provinciale Staten via de jaarlijkse Voortgangsrapportage Natuur.

Maatschappelijk effect

Verbetering van de biodiversiteit, een volhoudbare landbouw en een kwalitatief hoogwaardige voedselvoorziening samen met andere partijen.

Doelstellingen

Natuurontwikkeling

Het Natuurnetwerk Nederland moet in 2027 worden afgerond. De Zeeuwse opgave is nog circa 802 hectare tot en met 2027 (per 1-1-2020) en ligt op perceelsniveau vast in het Natuurbeheerplan Zeeland.

Acties

Voortgang van de resterende natuurontwikkelingsopgave op basis van aanbod en de kansen die zich voordoen (zie tabel indicatoren)

In 2020 worden naar verwachting percelen aan de Oude Veerseweg en Van 't Hoffweg bij Middelburg ingericht (25 ha) en start de procedure voor aanleg natuur (voornamelijk bos) bij Axel (30 ha). Naar verwachting is dan ook een uitbreiding bij de Braakman (8 ha) gerealiseerd. Daarnaast zijn we in gesprek met een aantal particulieren in de planvormende fase dat mogelijk enkele tientallen hectares natuurontwikkeling kan opleveren.

Voor versnelde uitvoering van het Natuurnetwerk is de systematiek van het Natuurbeheerplan in 2019 iets gewijzigd.

Bij kansen die zich voordoen zullen deze percelen direct worden toegevoegd aan het Natuurnetwerk zonder elders een gelijk aantal hectares te ontgrenzen op kaart. De toe te voegen percelen moeten daarbij voldoen aan de uitgangspunten van de Natuurvisie, hetgeen inhoudt dat de percelen ecologisch minstens even interessant zijn en aansluiten aan reeds bestaande natuur. In plaats van ontgrenzen wordt de stand van de restant opgave bijgehouden en worden de nieuwe hectares hiervan afgetrokken tot de teller op 0 staat. Op dat moment vervalt de restopgave op de kaart. Er is dus geen sprake is van een grotere ambitie qua hectares, maar een andere procedure om te versnellen in uitvoeringstempo.

Inzet Kavelruilbureau in combinatie met de Grondbank Zeeland ten behoeve van natuurontwikkeling en alle andere beleidsdoelen

Blijven hanteren van enkele algemene uitgangspunten, waaronder verwerving op basis van vrijwilligheid, geen planologische schaduwwerking en afstemming tussen natuur en landbouw

Natuurbeheer

Partijen in staat stellen een actief natuurbeheer te voeren om de kwaliteit van natuur en landschap in Zeeland in stand te houden. Het gaat hierbij om beheer van natuurgebieden, agrarisch natuurbeheer, faunabeheer en monitoring.

Acties

Vergoeden en aansturen van effectief en efficiënt natuurbeheer (zie indicatoren voor omvang) op grond van het subsidiestelsel Natuur en Landschap en de kaders uit het Natuurbeheerplan (SVNL)

Vergoeden van Agrarisch Natuurbeheer via het Collectief Poldernatuur om bij te dragen aan biodiversiteit en landschap buiten de natuurgebieden. Het Rijk stelt extra budget beschikbaar, zodat dit budget wordt verhoogd

Bestrijding van schade veroorzakende soorten en het uitkeren van schadevergoedingen voor faunabeheer (b.v. ganzen in ganzenrustgebieden)

Monitoren van natuurgebieden conform landelijke afspraken en het provinciaal monitoringsplan

Natuurherstel

Het realiseren van herstel van bestaande natuur om een gunstige staat van instandhouding van natuurgebieden te bereiken binnen en buiten Natura2000.

Acties

Uitvoeren van herstel- en instandhoudingsmaatregelen in Natura 2000-gebieden om de instandhoudingsdoelen te halen.

Uitvoeren van nazorgprojecten in het Natuurnetwerk Zeeland voor zover deze niet vallen onder regulier beheer

Voorbeeld: Baarlandse Kreek

Natuurbescherming

Structureel beschermen van de aanwezige Zeeuwse natuur en qua omvang en kwaliteit in tact houden.

Acties

Bescherming van natuurgebieden en soorten via de bestaande wetgeving, zoals vastgelegd in de Wet natuurbescherming en de Wet ruimtelijke ordening (Natuurnetwerk Zeeland) en de keuzes in de beleidsnota Natuurwetgeving

Zorgdragen voor het opstellen van Natura 2000 beheerplannen.

De beheerplannen Manteling van Walcheren en Kop van Schouwen worden vastgesteld.

Natuurverbreding/beleving

Zorgen voor draagvlak en betrokkenheid van de samenleving door het realiseren van natuurverbreding en -beleving is verschoven naar het hoofdstuk Fysieke Leefomgeving.

Acties

Bij natuurverbreding wordt gezocht naar slimme natuurcombinaties, het stimuleren van maatschappelijke initiatieven en het betrekken van vrijwilligers bij natuur;

Voortzetten uitvoeren pilots op vrijwillige basis zoals bufferzones rondom Natura2000 gebieden, akkervogelgebieden en invulling geven aan aangenomen moties voor biodiversiteit in het landelijk gebied;

De bestaande 2100 kilometer wandelnetwerk en boerenlandpaden worden beheerd;

Continueren van de 90% toegankelijkheid/beleefbaarheid van de natuurgebieden;

Afronden Passende Beoordelingen voor snijden zeegroente, rapen scheldieren, evenementen en vliegbewegingen zoals afgesproken bij de totstandkoming van de beleidsnota Natuurwetgeving;

Implementeren stimuleringsregeling voor tenminste drie innovatieve projecten om wildschade aan gewassen te voorkomen zoals afgesproken bij de totstandkoming van de beleidsnota Natuurwetgeving;

Actief oppakken exotenbestrijding zoals afgesproken bij de totstandkoming van de beleidsnota Natuurwetgeving (voorbeeld: hoornaar);

Uitvoeren pilot pro-actieve soortenbescherming waarbij voorafgaand aan ontwikkelingen mitigerende maatregelen worden genomen zodat hindernissen op voorhand worden weggenomen, voortvloeiend uit de Natuurvisie;

Een volhoudbare landbouw

Bevorderen van een op lange termijn volhoudbare landbouw en een goed rendement.

Acties

Ondersteunen van tenminste 2 initiatieven die bijdragen aan een betere bodemvruchtbaarheid en bodemstructuur.

Ondersteunen van tenminste 2 initiatieven die bijdragen aan zoetwaterbeheer en beschikbaarheid

Ondersteunen van tenminste 2 initiatieven die bijdragen aan het herstel en beter benutten van functionele agrobiodiversiteit

Ontwikkelen van een Zeeuwse visie op natuurinclusieve (of kringloop) landbouw

Ondersteunen van tenminste 2 initiatieven die zich richten op eiwittransitie

Ondersteunen van tenminste 2 initiatieven die zich richten op het versterken van de positie van de boer in de keten .

Onderzoeken van de mogelijkheden ter ondersteuning van de biologische sector

Ondersteunen van tenminste 5 initiatieven ter bevordering van kennis en innovatie in de agrarische sector

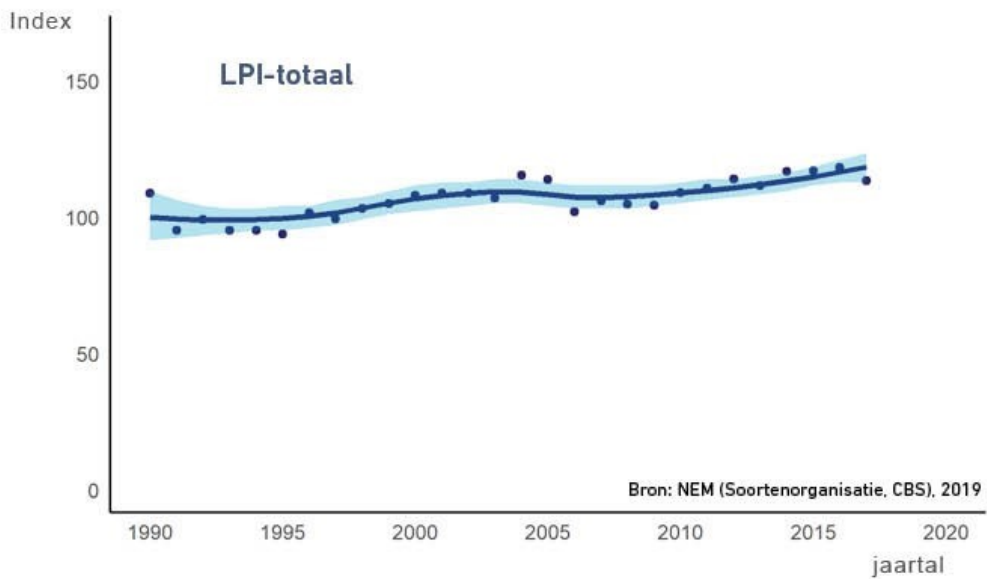
Verbeteren agrarische structuur (tenminste 500 ha kavelruilen, conform POP-aanvraag)

Kaderstelling niet grond-gebonden landbouw (intensieve veehouderij, glastuinbouw)

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2019	2020	2027
Omvang Nieuwe natuur gerealiseerd	4911 ha	4973 ha	5713 ha
Natuurbeheer Aantal ha natuurareaal in beheer met contract	17.370	17.810	nvt
Living Planet Index *	6,4%	6,4%	nvt

* In 2019 is de Living Planet Index (LPI-index) op provinciaal niveau van CBS beschikbaar gekomen. De biodiversiteit is tov 1990 met 6,4% toegenomen. De LPI is echter een algemene index en er zijn grote verschillen binnen soortgroepen en tussen gebieden. Hiertoe komt elke 3 jaar een aparte rapportage voor naar PS om meer op detail te informeren.

Aantal soorten per meegenomen soortgroep LPI-totaal				
Soortgroep	Vooruit	Stabiel	Achteruit	Niet meegenomen
 Broedvogels	35	24	29	96
 Zoogdieren	2	11	1	32
 Dagvlinders	5	12	5	13
 Libellen	7	5	-	34
 Zoetwater- vissen	2	5	2	59

Doelindicatoren

Doel	Indicator	Stand 2019	Streefwaarde 2020	Einddoel
Volhoudbare landbouw	Aantal ondernemers betrokken bij nieuwe kennistrjecten	0	100	
Natuurontwikkeling	Aantal ha nog te realiseren nieuwe natuur	802 (1-1-2020)	740 (31-12-2020)	0 (omvang is dan 5713 ha)
Natuurbescherming	Via de VRPZ geldt ruimtelijke bescherming via bestemmingsplannen	100%	100%	100%
Natuurbescherming	Actuele natuurbeheerplannen voor alle Natura2000 gebieden	5	7	7
Natuurverbreding	Aantal kilometer wandelnetwerk	2100 km	2100 km	2100 km

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	B2020
Lasten	
030101 Natuurontwikkeling	3.314
030102 Natuurbeheer	12.658
030103 Natuurherstel	4.244
030104 Natuurbescherming	761
030105 Natuurverbreding/beleving	2.372
030106 Duurzame toekomstgerichte landbouw	309
039999 Ambtelijke inzet	2.981
Totaal Lasten	26.638
Baten	
030101 Natuurontwikkeling	1.026
030102 Natuurbeheer	800
030104 Natuurbescherming	293
Totaal Baten	2.119
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-24.520
Onttrekkingen	
980399 Bestemmingsreserves-Pr.3	-62
Resultaat na bestemming	-24.582